

ალექო ქუთათელაძე, სტუ-ს პროფესორი
მაია ქალიაშვილი, სტუ-ს დოქტორანტი

* * * * *

რეზიუმე

უცხოური კაპიტალის მოზიდვა დამახასიათებელია ნებისმიერი ეკონომიკური სისტემისათვის. როგორც ცნობილია, უცხოელი ინვესტორი კაპიტალურ რესურსებს აბანდებს მხოლოდ სტაბილური ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომლებიც თავის მხრივ ადგილობრივი ინვესტორის ნდობითაც ხასიათდებიან. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დანადგეგმვით ითქვას, რომ როდესაც საუბარია საქართველოში უცხოური კაპიტალის მოზიდვაზე, უნდა გვახსოვდეს, რომ მისი შემოსვლა ქვეყანაში მოხდება მხოლოდ ადგილობრივი კაპიტალის რეალურად ამოქმედების პირობებში.

მიუხედავად პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გარკვეული მიმზიდველობისა, მათი ეკონომიკური მნიშვნელობა შეიძლება სხვადასხვაგვარად შეფასდეს. ერთის მხრივ, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ქვეყანაში შემოსვლა ხელს უწყობს შიდა რესურსების დეფიციტის შემცირებას, ახალი ტექნოლოგიებისა და ბიზნესის წარმოების ახალი სტანდარტების დანერგვას, ხოლო მეორეს მხრივ, უცხოელი ინვესტორები, რომელთა როლშიც ხშირად გვევლინებიან ტრანსნაციონალური კომპანიები აქტიურად ერევიან ქვეყნის საკანონმდებლო პროცესებში, იგნორირებას უწევენ ქვეყნის ეკოლოგიურ თუ შრომით კანონმდებლობას და საჭიროების შემთხვევაში არც კორუფციულ გარიგებებზე ამბობენ უარს ადგილობრივ ჩინოვნიკებთან.

ეროვნულ ეკონომიკაში უცხოური კაპიტალის მონაწილეობა დამოკიდებულია ქვეყნის ეკონომიკის მიმზიდველობაზე, რაც განაპირობებს უცხოელი ინვესტორის მიერ კაპიტალდაბანდების განხორციელებას სხვადასხვა მიმართულებით: ეროვნულ, რეგიონულ და საერთაშორისო პროექტებში.

Summary

Attracting foreign capital is characteristic of any economic system. It is known that a foreign investor invests capital resources to only in countries with stable economies, which in turn is characterized by a local investor trust. Therefore, one can definitely say that when it comes to Georgia to attract foreign capital, we must remember that this will enter to the country only in terms of enactment of local capital.

Despite the attractiveness of foreign direct investment, their economic importance can be measured in different ways. On the one hand, the inflow of foreign direct investment in the country, contributes deficit reduction of internal resources, helps to introduce standards of new technologies and doing business, on the other hand, foreign investors, who are often rolshi transnational companies actively involved in the legislative process of the country, ignore environmental or labor legislation and in the case of need they make corruption with the local officials sometimes.

Participation of foreign capital is depended on the attractiveness of local economic, what makes investments by foreign investors in different directions: national, regional and international projects.

საინვესტიციო რესურსების განთავსების პროცესის მართვის ოპტიმალური სტრატეგიის თეორიული საფუძვლის შერჩევისას ჩამოვყალიბოთ შემდეგი მოსაზრებები და დაშვებები:

– ყველა საინვესტიციო გადაწყვეტილება მიიღება რესურსების თავისუფალი კაპიტალდაბანდებით, რაც ინვესტ აუცილებლობას შეიქმნას ეკონომიკური განვითარების ალტერნატიული ალგორითმები და თითოეული მათგანისათვის დამახასიათებელია რისკი;

რისკი აისახება საინვესტიციო გადაწყვეტილებებში, რომლებიც დამოკიდებულია ეფექტიანობის ცვალებადობაზე დროში;

საინვესტიციო გადაწყვეტილებები, რომელებიც ხორციელდება კონკრეტულ პროექტში, ცვლიან ეკონომიკური რისკის მასას და მასშტაბს;

საინვესტიციო პროცესის მონაწილეების სხვადასხვა დამოკიდებულება რისკებთან ინვესტ ინტერესთა კონფლიქტის ფორმირებას. შეთანხმების მიღწევა შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ ალტერნატიული სტრატეგიები გაერთიანებულია საერთო კონცეპტუალური მიზნით, რომელიც წარმოადგენს საფუძველს საინვესტიციო პროექტების გადაწყვეტილებების ეფექტიანი სისტემის აგებისათვის.

კონკრეტული საინვესტიციო პროექტი - ეს არის საინვესტიციო ბაზრის სეგმენტის (საწარმო - დარგი - ტერიტორია) მესაკუთრის პრიორიტეტებისა და ინდივიდუალური არჩევანის კრებული რესურსების განთავსებისთვის მათი შენარჩუნების მიზნით, წმინდა მიმდინარე ღირებულების ნამატი და ზღვრული უკუგების ზრდით. საერთაშორისო საინვესტიციო პროექტის(სსპ) სახით რესურსების განთავსების გადანაცვების მიღების თავისებურებაა ის, რომ იგი მიიღება ქვეყნის სისტემური რისკების, სავალუტო ბაზრის რეგულირების ეროვნული თავისებურებების, კაპიტალის მობილურობის რეჟიმების და მენეჯმენტის კულტურისა და ტრადიციის გათვალისწინებით. ქვეყნისთვის, რომელმაც უნდა დაუშვას მის ტერიტორიაზე საერთაშორისო საინვესტიციო პროექტების (სსპ) განთავსდება, ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანად ითვლება შედარებით დაბალი ეფექტიანობის და მაღალი მასშტაბის ეკონომიკური რისკების მქონე ინვესტორის ეროვნულ საინვესტიციო ბაზარზე შემოსვლის შეზღუდვა. ამ პრობლემის მოსაგვარებლად აუცილებელია შემუშავდეს კრიტერიუმების და მეტოდეების სისტემა, რომელიც საშუალებას მოგვცემს გავლილი შესაძლებლობების რისკების (ირიბი ხარჯები) გათვალისწინებით, ბიუჯეტის ზრდის დონით, საინვესტიციო და სოციალური დაძაბულობით, ალტერნატიული საერთაშორისო საინვესტიციო პროექ-

ტი შევადაროთ მაკომპენსირებელი ხარჯების მოცულობის ზრდას. უცხოელ ინვესტორს უნდა ჰქონდეს საიმედო ინფორმაცია სისტემური და ეკონომიკური რისკების ცვალებადობასთან დაკავშირებით, რაც შესაძლებლობას მისცემს მას, რათა მიიღოს სწრაფი გადაწყვეტილებები, როგორც მართვის სტრატეგიის ცვლილების შესახებ, ასევე საერთაშორისო საინვესტიციო პროექტიდან გადაანანილოს რესურსები ბაზრის სხვა სეგმენტებზე.

უცხოური კაპიტალის მოზიდვა დამახასიათებელია ნებისმიერი ეკონომიკური სისტემისათვის. როგორც ცნობილია, უცხოელი ინვესტორი კაპიტალურ რესურსებს აბანდებს მხოლოდ სტაბილური ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომლებიც თავის მხრივ ადგილობრივი ინვესტორის ნდობითაც ხასიათდებიან. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დანამდვილებით ითქვას, რომ როდესაც საუბარია საქართველოში უცხოური კაპიტალის მოზიდვაზე, უნდა გვახსოვდეს, რომ მისი შემოსვლა ქვეყანაში მოხდება მხოლოდ ადგილობრივი კაპიტალის რეალურად ამოქმედების პირობებში.

უცხოურ და ადგილობრივ ინვესტიციებს შორის რაიმე პრინციპული სხვაობა არ არსებობს, რადგანაც საინვესტიციო ნაკადების დინების ძირითადი კანონები საერთოა ამ პროცესის ყველა მონაწილისათვის, როგორც რეზიდენტებისთვის ასევე არარეზიდენტებისთვის. ამასთან, განუვითარებელი შიდა საინვესტიციო ბაზრის მქონე ქვეყნებისთვის ძნელია გარე წყაროებიდან დამატებითი სახსრების მოზიდვა. რაც შეეხება განვითარებულ სახელმწიფოებს, რომელთა ეკონომიკასაც ახასიათებს კაპიტალის გარკვეული სიჭარბე, ისინი წარმოადგენენ უცხოური ინვესტიციების ყველაზე დიდ იმპორტიორებს. მიუხედავად პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გარკვეული მიმზიდველობისა, მათი ეკონომიკური მნიშვნელობა შეიძლება სხვადასხვაგვარად შეფასდეს. ერთის მხრივ, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ქვეყანაში შემოსვლა ხელს უწყობს შიდა რესურსების დეფიციტის შემცირებას, ახალი ტექნოლოგიებისა და ბიზნესის წარმოების ახალი სტანდარტების დანერგვას, ხოლო მეორეს მხრივ, უცხოელი ინვესტორები, რომელთა როლშიც ხშირად გვევლინებიან ტრანსნაციონალური კომპანიები აქტიურად ერევიან ქვეყნის საკანონმდებლო პროცესებში, იგნორირებას უწევენ ქვეყნის ეკოლოგიურ თუ შრომით კანონმდებლობას და საჭიროების შემთხვევაში არც კორუფციულ გარიგებებზე ამბობენ უარს ადგილობრივ ჩინოვნიკებთან.

კიდევ ერთი საფრთხე, რაც უკავშირდება პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს, არის ის, რომ მათ ახასიათებთ ადგილობრივი მრეწველობის „გამოდევნის ეფექტი“, რომელიც ორი ფორმით იჩენს თავს: პირველი ასახავს მდგომარეობას სასაქონლო ბაზარზე, როდესაც ტრანსნაციონალური კომპანიების ფილიალები იყენებენ საკუთარ კონკურენტულ უპირატესობებს და ავინრობენ ადგილობრივი კომპანიების განვითარებას და მეორე, როდესაც საფინანსო ან სხვა რესურსების ბაზ-

რებზე ტრანსნაციონალური კომპანიების ფილიალები ცდილობენ შეისრუტონ ამ რესურსების ძირითადი ნაწილი და ადგილობრივ კომპანიებს შეუზღუდონ მათი გამოყენების შესაძლებლობა.

უცხოური კაპიტალის შემოღინების სტიმულირების უზრუნველყოფისათვის უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება შემდეგ ნაბიჯებს: პირველი, ქვეყნის, მისი ცალკეული რეგიონებისა და ეკონომიკის სხვადასხვა დარგების საინვესტიციო შესაძლებლობის საინფორმაციო უზრუნველყოფა; მეორე, პროექტების დაფინანსების, მიწების გამოყოფის და სხვა მოსახერხებელი სქემის ჩამოყალიბების შესაძლებლობა; მესამე, პროტექციონისტული ტარიფები იმ საქონელზე, რომელსაც აწარმოებს უცხოელი ინვესტორი; მეოთხე, საინვესტიციო პროექტისათვის საჭირო ძირითადი საშუალებების იმპორტის გადასახადისგან განთავისუფლება; მეხუთე, „სავალუტო კორიდორის“ შემოღება, რომელიც გარკვეულ ჩარჩოებში მოაქცევს ეროვნული ვალუტის გაცვლით კურსს; მეექვსე, საგადასახადო შეღავათები; მეშვიდე, საკანონმდებლო გარანტიები.

ეროვნულ ეკონომიკაში უცხოური კაპიტალის მონაწილეობა დამოკიდებულია ქვეყნის ეკონომიკის მიმზიდველობაზე, რაც განაპირობებს უცხოელი ინვესტორის მიერ კაპიტალდამანდებების განახორციელებას სხვადასხვა მიმართულებით, ეროვნულ, რეგიონულ, საერთაშორისო პროექტებში.

უცხოური ინვესტიციები ძირითადად შეიძლება დაიყოს პირდაპირ და პორტფელურ ინვესტიციებად. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები შემოსილნი არიან გარკვეული სტაბილურობის ელფერით, ვინაიდან ისინი ხელს უწყობენ საინვესტიციო პროცესების აქტივობას, მართვისა და მარკეტინგული სრულყოფილი მეთოდების დანერგვას, სოციალურ-ეკონომიკური სტაბილურობის ზრდას, საექსპორტო მრეწველობის განვითარებას, თანამედროვე ტექნოლოგიების მოზიდვას, ახალი სამუშაო ადგილების შექმნასა და სხვ., რისი თქმაც ნაკლებად შეიძლება პორტფელურ ინვესტიციებზე. თუ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემთხვევაში კაპიტალის განა მყისიერად შეუძლებელია, პორტფელური ინვესტიციების დროს კაპიტალის მოძრაობაში შეიძლება დიდი უნესრიგობები გამოიწვიოს მსოფლიო ეკონომიკაში, ვინაიდან მოგების მაღალი განაკვეთის ძიების პროცესში მათ შეუძლიათ სწრაფად გადაინაცვლონ ერთი ქვეყნიდან მეორეში და ამრიგად გამოიწვიონ საკმაოდ მძიმე ფინანსური შედეგები იმ ქვეყნებში, რომლებსაც ისინი დატოვებენ.